

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Адашис Л.І.

кандидат юридичних наук, доцент;

Лисенко І.А.

студент,

Університет митної справи та фінансів

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХ ДО РЕФОРМ

Сучасний етап розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави має визнати основним пріоритетом державної політики саме розвиток місцевого самоврядування. Становлення та розвиток системи місцевого самоврядування є чинником демократизації суспільних відносин, ознакою демократичної правової державності. Ефективне місцеве самоврядування має базуватися на таких основних принципах самоврядності як правової, організаційної та фінансової автономії. Тільки через відповідність повноважень органів місцевого самоврядування зазначеним принципам можливим буде його реальний розвиток в Україні [2, с. 4].

Конституційно принципи місцевого самоврядування в його сучасному розумінні було закладено ще у 1996 році. Ці принципи багато в чому відповідають Європейській Хартії про місцеве самоврядування, адже первинним його суб'єктом проголошено не адміністративно-територіальну одиницю, а територіальну громаду [8, с. 3].

Хоча в Конституції України закладено основи для розвитку місцевого самоврядування, однак практично його функціонування гальмується низкою економічних, фінансових, соціальних і політичних труднощів. Зокрема, надто тривалим виявився процес переходу до ринкових умов, досі простежується незбалансованість місцевих бюджетів та обмеженість їх прибуткової бази, а розпад наявної соціальної інфраструктури та різке зниження рівня життя населення сприяли падінню довіри населення до інститутів влади [2, с. 6].

На практиці органи місцевого самоврядування стикаються зі значною кількістю проблем. Зокрема, через нечіткість нормативно-правового визначення їх статусу, функцій та сфери діяльності. Частина повноважень, якими мають бути наділені органи місцевої влади, залишається у межах компетенції виключно органів влади центрального рівня. Ті ж повноваження, що належать до компетенції органів місцевої влади (органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій) чітко між ними не розмежовані. У такій ситуації представники місцевої влади не в змозі чітко визначити сферу своєї компетенції, повноважень та відповідальності. Зрозуміло, що це має свій негативний вплив на розвиток регіонів і покращення системи надання послуг населенню з боку органів місцевої влади. Адже, суть місцевого самоврядного управління полягає у реальній можливості місцевого населення вирішувати питання розвитку громад. Більшість же громадян України досі вважає, що місцеве самоврядування також відноситься

до органів державної влади. А місцеве населення не знає своїх реальних прав та шляхів впливу на ситуацію в їх регіоні [1, с. 29].

На переконання В. Пархоменка, територіальні громади України ще не усвідомили себе в ролі суб'єкта місцевого самоврядування. Вони не виявляють належного інтересу до виборів місцевих рад, до участі в їх роботі. Громадян практично не цікавлять питання місцевого бюджету. Вони ухиляються від сплати податків і платежів за одержувані комунальні послуги, недбало ставляться до комунального майна, що перебуває у їхній спільній корпоративній власності [5, с. 8].

Це можна пояснити історичним минулим нашої держави. Згадавши те, що система адміністративно-територіального устрою була сформована за часів радянського тоталітаризму, і вона не ставила за мету стимулювати територіальну самоорганізацію населення.

Стан справ із розвитком місцевого самоврядування в Україні ускладнюється ще й відсутністю історичного досвіду місцевої демократії. Слід погодитися з Т. Качмарекем, що в соціалістичних країнах не існувало місцевого самоврядування як такого. На переконання В. Куйбіди, основоположним при формуванні системи органів радянської влади був принцип «демократичного централізму» [3, с. 82]. Після розпаду світової комуністичної системи та здобуття Україною державної незалежності виникли передумови для демократизації системи організації влади, а відповідно й утвердження інституту місцевого самоврядування в його сучасному розумінні.

Ситуація з утвердженням місцевого самоврядування ускладнюється також тим, що у світі не існує універсальної його моделі. Кожна держава будує власну модель відповідно до свого устрою, минулого та сучасного стану справ.

Таким чином, кожна держава змушена формувати таку систему місцевого самоврядування, яка б, з одного боку, віддзеркалювала основні принципи місцевої демократії, а з іншого – ураховувала історичні традиції та реалії конкретної держави.

Реформування органів місцевого самоврядування є надзвичайно актуальними в контексті кардинальних змін у політичній системі. Крім того, державний курс на інтеграцію України до Європейських структур потребує адаптації системи управління на центральному та регіональному рівнях до сталих європейських традицій демократичного управління, посилення ролі самоврядних структур, вирішення проблемних питань децентралізації, впорядкування законодавчої бази тощо. Децентралізація влади передбачає введення інституту «префектів».

Ще 31 серпня 2015 року, Верховна Рада України ухвалила Постанову «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» №2217а/ПІ.

Перший заступник Голови Адміністрації Президента Віталій Ковальчук у інтерв'ю «5 каналу» повідомив про механізми дії Інституту префектури: після того, як нова Конституція вступить в дію, будуть ліквідовані місцеві державні адміністрації, голови обласних і районних державних адміністрацій. Частина повноважень, які сьогодні реалізують місцеві державні адміністрації, буде передана до виконкомів та органів місцевого самоврядування, решта –

префекту. За словами В. Ковальчука, в повноваження префекта входить контроль діяльності органів місцевого самоврядування на відповідність законодавству України та забезпечення реалізації державних програм. Основні функції, завдання і обов'язки префекта будуть полягати в наступному: він повинен здійснювати нагляд за додержанням дій органів місцевого самоврядування і інших органів на відповідній території у відповідності до Конституції і законів України, забезпечувати реалізацію державних програм, координувати діяльність органів місцевого самоврядування і здійснювати інші дії, які будуть передбачені законом [7].

Як повідомляє інтернет видання «Слово і діло», 31 серпня 2015 року Юрій Луценко, перебуваючи на посаді народного депутата України, зробив офіційну заяву, що до грудня того ж року буде прийнято закон «Про префектів». У результаті станом на 30 грудня 2015 року на сайті Верховної Ради Україне не було зареєстровано жодного законопроекту щодо введення в Україні інституту префектів [4].

Отже, ключові проблеми розвитку та функціонування місцевого самоврядування свідчать про наступне. По-перше, це нагальна вимога реформування системи органів місцевого самоврядування. По-друге, система місцевого самоврядування в Україні досі не набула ознак європейського зразка. Попередні спроби реформування системи місцевого самоврядування в Україні не були вдалимими, оскільки не передбачали ключової ролі громадськості в організації життя населення на місцях. Унаслідок цього ефективність функціонування органів місцевого самоврядування залишається низькою. По-третє, спостерігається процес гальмування реформ з боку самої влади. Оскільки й досі не прийнята (анонсована президентом та урядом) низка нормативно-правових актів: зокрема, законопроект 2217а від 01.07.15 р. «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» досі на розгляді у парламенті, а законопроект «Про префектів» взагалі відсутній.

Список використаних джерел:

1. Адашис Л. І., Романова Н. М. Актуальні проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні // Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 28-29 жовтня 2016 року / За заг. ред. Т. О. Коломoeць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – С. 28-31.
2. Кубай Т. Є. Актуальні проблеми становлення системи місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / Тарас Євгенович Кубай // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування № 2. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://el-zbirn-du.at.ua/2014_2/24.pdf. (1)
3. Куйбіда В. С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні [Текст] / В. С. Куйбіда; [відп. ред. В. І. Чушенко]. – Львів : Літопис, 2001. – 375 с.
4. Обіцянка політика [Електронний ресурс] // Інтернет-видання «Слово і діло». – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.slovoidilo.ua/promise/34828.html>.
5. Пархоменко В. Проблеми місцевого самоврядування в Україні 1990-х років [Текст] / В. Пархоменко ; Ін-т демократії ім. Пилипа Орлика. – К. : Вид-во в СП «Українська книга», 1999. – 252 с.
6. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Закон України від 01.07.2015 № 2217а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2217%E0&skl=9.
7. Така посада передбачена у змінах до Конституції [Електронний ресурс] // «5 канал». – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.5.ua/polityka/vidpovidno-do>

proektu-zmin-do-konstytutsii-za-robotoiu-orhaniv-mistsevoho-samovriaduvannia-stezhytymut-prefekty-kovalchuk-85456.html.

8. Узагальнення польського досвіду місцевого самоврядування та перспективні напрямки розвитку самоврядування в Україні [Текст] : збірник / упоряд. : Т. Шамайда, О. Дмитренко. – К. : Агентство «Україна», 2001. – 336 с.

Бегмат С.О.

студентка,

Науковий керівник: Стрілець В.В.

доктор історичних наук, кандидат юридичних наук,

професор, викладач кафедри,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ФОРМА ПРАВЛІННЯ ОБ'ЄДНАНИХ АРАБСЬКИХ ЕМІРАТІВ

2 грудня 1971 р. відбулося звільнення від британської окупації Договірного Оману, що після отримання незалежності отримав назву – Об'єднані Арабські Емірати. Ця держава утворилася з групи племінних князівств (шейхств) Арабського півострова вздовж південного узбережжя Перської затоки та північно-західного узбережжя Оманської затоки. До складу ОАЕ входить 7 еміратів: Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Фуджейра, Рас-ель-Хайма, Шарджа, Умм-Ель-Кувейн.

До 1996 р. в Об'єднаних Арабських Еміратах діяла тимчасова Конституція ОАЕ 1971 р., яка згодом стала постійно діючою. Глава 4, а саме ст. 45-93 визначають вищі органи державної влади та їх компетенцію. Так, відповідно до ст. 45 влада союзу складається із наступних органів:

- Вища Рада союзу (парламент, до складу якого входять правителі (еміри або шейхи) всіх еміратів. Кожний емірат має у ній один голос);
- Президент союзу (раїс, який по суті є монархом) та його замісник;
- Рада міністрів;
- Національна Рада союзу;
- Верховний федеральний суд.

Для того, щоб визначити форму правління, потрібно з'ясувати: хто формує уряд та кому він підзвітний, чи діють на практиці положення конституції і законів, та наскільки вони обмежують владу глави держави.

Так, відповідно до ст. 51 Вища Рада союзу обирає Президента та його замісника, який виконує функції Президента під час його відсутності з будь-якої причини, з своїх членів – семи правителів (шейхів). У ст. 52 зазначено, що строк правління Президента та його замісника – 5 років із необмеженою кількістю можливості переобрання на цю посаду знову. Так, на практиці в ОАЕ було лише два Президенти: Зайд ібн Султан аль-Нахайян (2 грудня 1971 р. – 2 листопада 2004 р.), а з 3 грудня 2004 р. – по наш час, його син – Халіфа ібн Зайд аль-Нахайян. Також Конституція не передбачає механізму